

Nowe stanowisko jelonka rogacza *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) w Polsce

A new locality of the stag beetle *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) in Poland

Grzegorz BISTUŁA-PRÓSZYŃSKI¹, Roman WĄSALA²

¹ AGIX Manufaktura Przyrodnicza, ul. Obarowska 5, 04-322 Warszawa e-mail: grzegorz.bp@wp.pl, agix@manufakturaprzyrodnicza.pl
ORCID: 0009-0004-5727-8561

² Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Rolnictwa, Ogrodnictwa i Biotechnologii, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, e-mail: roman.wasala@up.poznan.pl, ORCID: 0000-0002-7825-3273

ABSTRACT. New data on the occurrence of *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) in Poland are presented. This species is reported from the Podkarpacie Province in Eastern Beskidy Mts. for the first time.

KEY WORDS: Lucanidae, protected species, new data, Podkarpacie Province, Poland.

Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) to jeden z największych krajowych chrząszczy. Dzięki dużym rozmiarom ciała i charakterystycznemu wyglądowi samców jest gatunkiem łatwo rozpoznawalnym i symbolicznym w ochronie przyrody (SMOLIS i KADEJ 2008, BARDIANI i in. 2017). Owad ten może ponadto pełnić funkcję gatunku parasolowego (THOMAE i in. 2008, CARPANETO i in. 2015). Jelonek rogacz podlega w Polsce ochronie prawnej nieprzerwanie od 1952 roku (ROZPORZĄDZENIE 1952, 2016), jest także chroniony prawem europejskim – Konwencją Berneńską (załącznik III) i Dyrektywą Siedliskową (załącznik II) (KONWENCJA 1979, DYREKTYWA 1992). Ponadto znajduje się na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce kategoria EN (PAWŁOWSKI i in. 2002), w Polskiej czerwonej księdze zwierząt – bezkręgowce kategoria EN (SZWAŁKO 2004) Czerwonej księdze gatunków zagrożonych IUCN kategoria NT (TELNOV 2025) oraz European Red List of Saproxyllic Beetles kategoria NT (CALIX i in. 2018). Szczegółowy opis biologii oraz morfologii imago jak i larw wraz z cechami determinacyjnymi przedstawia BUNALSKI (2012). Analizy licznych publikacji wskazują, że występowanie jelonka koncentruje się głównie w południowej, centralnej i zachodniej części kraju (MAZUR i in. 2021). Do tej pory brak było informacji potwierdzających występowanie gatunku na krańcach południowo-wschodnich Polski.

Nowe dane:

- EV57 Lipowiec ad Jaśliska, 2 VIII 2025, 1♂, przelot w kierunku samotnego dębu, skraj składnicy drewna nad rzeka Bieleczą, Ryc. 1, leg. Grzegorz BISTUŁA-PRÓSZYŃSKI.

Ryc. 1. Jelonek rogacz *Lucanus cervus*, Jaśliska, 2 VIII 2025 r. Fot. Grzegorz BISTUŁA-PRÓSZYŃSKI

Fig. 1. A stag beetle *Lucanus cervus*, Jaśliska, 2 VIII 2025. Photo Grzegorz BISTUŁA-PRÓSZYŃSKI

Jest to pierwsze potwierdzone stwierdzenie tego gatunku na terenie województwa podkarpackiego. Gatunek ten nie był również wykazywany wcześniej z Beskidu Wschodniego (BURAKOWSKI i in. 1983, BUNALSKI 2025). Najbliższe udokumentowane stanowisko tego gatunku znajduje się około 20 km na południe po stronie słowackiej w miejscowości Stropkov, Prešovský kraj (BUUNGOO 2024).

PIŚMIENNICTWO

- BARDIANI M., CHIARI S., MAURIZI E., TINI M., TONI I., ZAULI A., CAMPANARO A., CARPANETO G.M., AUDISIO P. 2017. Guidelines for the monitoring of *Lucanus cervus*. *Nature Conservation*, **20**: 37–78.
<https://doi.org/10.3897/natureconservation.20.12687>
- BUNALSKI M. 2012. Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758). (ss. 328–348). [W:] M. Makomaska-Juchiewicz, P. Baran (red.): *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część 2. Biblioteka Monitoringu Środowiska*, Warszawa. 519 ss.
- BUNALSKI M. 2025. Materiały do poznania rozmieszczenia Scarabaeoidea (Coleoptera) Polski. Część 1. Lucanidae. *Wiadomości Entomologiczne*, **55** (online 6A): 57–59.
- BUNALSKI M., BYK A., MINKINA Ł. 2022. Digital Catalogue of Biodiversity of Poland — Animalia: Arthropoda: Hexapoda: Insecta: Coleoptera: Polyphaga: Scarabaeoidea. Version 1.3. Polish Biodiversity Information Network. Checklist dataset.
<https://doi.org/10.15468/chgmy7>. [dostęp 28.05.2026]
- BUUNGOO 2024. iNaturalist observation:
www.inaturalist.org/observations/220080854
dostęp 28.05.2026]
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983. Chrząszcze Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. *Katalog Fauny Polski*, **23**, 9: 1–294.
- CALIX M., ALEXANDER K.N.A., NIETO A., DODELIN B., SOLDATI F., TELNOV D., VAZQUEZ-ALBALATE X., ALEKSANDROWICZ O., AUDISIO P., ISTRATE P., JANSSON N., LEGAKIS A., LIBERTO A., MAKRISS C., MERKL O., MUGERWA PETERSSON R., SCHLAGHAMERSKY J., BOLOGNA M.A., BRUSTEL H., BUSE J., NOVÁK V., PURCHART L. (2018). *European Red List of Saproxyllic Beetles*. Brussels, Belgium: IUCN.
- CARPANETO G. M., BAVIERA C., BISCACCANTI A. B., BRANDMAYR P., MAZZEI A., MASON F., BATTISTONI A., TEOFILI C., RONDININI C., FATTORINI S., AUDISIO P. 2015. A Red List of Italian Saproxyllic Beetles: taxonomic review, ecological features and conservation issues (Coleoptera). *Fragmenta Entomologica*, **47** (2): 53–126. doi.org/10.4081/fe.2015.138
- DYREKTYWA Rady Europy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
- IUCN. 2025. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2025-2. <https://www.iucnredlist.org>. [dostęp 11.05.2026]
- KONWENCJA o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r., *Dziennik Ustaw 1996 nr 58 poz. 263*
- MAZUR A., CHRZANOWSKI A., KUŹMIŃSKI R., ŁABĘDZKI A., RUTKOWSKI P. 2021. Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) i jego ochrona w polskich lasach. *Sylwan*, **165** (3): 198–212.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera Chrząszcze. (ss. 88–110). [W:] Z. GŁOWACIŃSKI (red.): *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków. 156 ss.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Leśnictwa z dnia 4 listopada 1952 r. w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt. *Dziennik Ustaw 1952 nr 45 poz. 307*.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2183*.
- SMOLIS A., KADEJ M. 2008. Stan poznania rozmieszczenia, ocena zagrożeń i proponowane formy ochrony jelonka rogacza *Lucanus cervus* L. (Coleoptera, Lucanidae) na obszarze południowo-zachodniej Polski. *Przegląd Przyrodniczy*, **19** (1–2): 9–16.
- SZWAŁKO P. 2004. *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758). Jelonek rogacz. (ss. 104–106). [W:] Z. GŁOWACIŃSKI, J. NOWACKI (red.): *Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce*. IOP PAN, Kraków, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Poznań. 448 ss.
- TELNOV, D. 2025. *Lucanus cervus* (Europe assessment). *The IUCN Red List of Threatened Species 2025*: e.T239951016A213072777. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2025-2.RLTS.T239951016A213072777.en>. [dostęp 11.05.2026]
- THOMAES A., KERVYN T., MAES D. 2008. Applying species distribution modelling for the conservation of the threatened saproxyllic Stag Beetle (*Lucanus cervus*). *Biological Conservation*, **141**: 1400–1410.

Wpłynęło: 4.05.2026
Zaakceptowano: 8.06.2026